

Boj za resnico

22. spominska slovesnost pri Kapeli mučencev v Šentjoštu nad Horjulom

Od 31. julija do 4. avgusta 1942, torej v enem samem tednu, je 50 otrok iz fare Šentjošt ostalo brez enega ali celo brez obeh staršev. Stari so bili od šest tednov do zgodnjih najstniških let, eden pa se je rodil šele po očetovi smrti. Njihovi starši so bili žrtve revolucionarnega nasilja partizanov Dolomitskega odreda. Odziv na te zločine je bil jasen – odločitev: »Branil se bom!« 75 let pozneje, v nedeljo, 2. julija, je bila prav to povezovalna misel spominske prireditve pri Kapeli mučencev v Šentjoštu in izhodišče razmisleka o tem, kako se je spočelo in začelo zlo, ki je strahotno zarezalo v narodovo telo in katerega posledice čutimo še danes, o čemer je v pridigi govoril upokojeni nadškof dr. Anton Stres.

REVOLUCIJA – IZVIRNI GREH GORJA

V središču šentjoške slovesnosti je bil torej razmislek o resnici. Zakaj? Odgovor dr. Stresa je bil jasen: »Zato, ker se še vedno bije boj za resnico, za vso resnico, za resnico v vsej njeni večplastnosti. Kajti od zmage resnice je odvisno tudi dobro ime, do katerega imajo pravico naši mučenci,« ki so jim v Šentjoštu prav iz dolžnosti resnicoljubnosti postavili spominsko kapelo. Desetletja je bila resnica o tem, kar se je dogajalo med drugo svetovno vojno, »teptana, zamolčevana in preganjana, a vendar na koncu postopoma prihaja do besede«, kajti »resnice ni mogoče umoriti«.

Resnica o zločinih, ki so se dogajali po moriških po drugi svetovni vojni, je po besedah dr. Stresa nezno: za žrtve, še bolj pa je še danes za storilce oziroma njihove takšne ali drugačne naslednike. V tej točki upokojeni nadškof v slovenskem javnem mnenju sicer zaznava spremembo: t. i. zunajsodni poboji (gre le za olepševalno in omiljevalno besedno zvezo, s katero skušajo današnji pristaši revolucije opredeliti njene zločine), doživljajo skoraj soglasno obsodbo, resda pogosto izrečeno skozi zobe. Redki so namreč, ki si jih še upajo zagovarjati.

Toda to še ni vsa resnica: »Zločin, ki je v majniških in junijskih dneh leta 1945 dosegel svoj vrhunec, se je namreč začel dogajati že mnogo poprej: z revolucionarnim nasiljem, katerega žrtve so bili vsi, ki bi po zmagi revolucije in nove komunistične družbene ureditve in vlade Partije utegnili biti ovira ali nasprotnik. Vse zlo se je spočelo in začelo, ko je Komunistična partija prek Osvobodilne fronte začela izvajati komunistično revolucijo in zločinsko odstranjevanje – likvidirati – vse, ki je niso sprejemali. Na prvem mestu pa so bili to katoličani. To je tisti izvorni greh, ki je potegnil za seboj vse gorje državljanske vojne.«

V izhodišču je torej zlo in zločin komunistične revolucije, ki so ga tako kruto pred 75 leti občutili v Šentjoštu; dokler ne bo to sprejeto in priznано, »nismo prišli do dna gnojne rane na našem narodnem telesu«, je dejal nadškof Stres in ob tem izrazil pričakovanje: »Dokler ne bo v slovenskem parlamentu sprejeta evropska obsod-

Na spominski slovesnosti so prebrali imena otrok, ki so zaradi revolucionarnega nasilja julija 1942 ostali brez staršev; njihovo usodo so ponazorili s pomenljivim sprevidom. Foto: B. S.

ba vseh treh zločinskih totalitarnih režimov, kamor sodi tudi komunistični, bistvene, odločilne in zdravilne zareze nismo naredili in še bodo lahko odmevali sramotni slavospevi rdeči zvezdi, ki je upravičeno rdeča, rdeča od krvi svojih nedolžnih žrtev.«

Res je sicer, da se trenutno v Sloveniji marsikaj dogaja v smeri sprave; to so po nadškofovih besedah hvalevredni začetni koraki, »ki pa se ne smejo pri tem ustaviti, če nočejo biti le površinski obliž, s katerim pa se rana ne zdravi, ampak bolečino podaljšuje.«

Jasno je torej, da boleče resnice ni mogoče obvladati s tajenjem, opravičevanjem ali lažjo. Kakšna pa je prava pot? Krščanski odgovor je jasen in ga kaže Kristusov zgled: na zločin, storjen proti njemu, je odgovoril s še večjo ljubeznijo, kakor je bilo sovražstvo njegovih morilcev. Izhod iz začaranega kroga krivic in zamer, zločinov in maščevalnosti je zato, kot je dejal dr. Stres, »samo resnica v ljubezni in ljubezen v resnici«. V tem duhu »za žrtve verujemo in upamo, da so v Božji ljubezni našle srečo in tolažbo, za storilce pa prosimo, da bi v tej isti Božji ljubezni našli razsvetljenje, spravo in mir.«

PRED VELIKO NALOGO

Maši je sledil kulturni program, v katerem je imel središčno mesto govor pravnik in politologa dr. Andreja

Finka (pripis »iz Argentine« lahko že izpuščamo, saj v kratkem za stalno prihaja v Slovenijo, kjer je že dalj časa brat Marko, ki je v Šentjoštu prebral njegov govor). V njem je prepričljivo izrisal podobo svojega očeta dr. Božidarja Finka, posthumnega prejemnika Ehrlichovega priznanja in medalje, njegovo osebno zgodbo in dogodke v Šentjoštu v letu 1942 pa je umestil tudi v širši okvir sedanjega slovenskega trenutka: »Doba 75 let je dovolj dolga, da bi dogodke, kot se jih danes spominjamo, v normalnih razmerah že morali prerasti in se jih spominjati zgolj zgodovinsko. Toda razmere v tem času niso bile in še niso normalne. Še vedno nas prizadevajo. Dolga in težka roka uradno neprečiščene polpretekle zgodovine še vedno sega za nami in nam ne dopušča, da bi resnično osvobojeni in resnično neobremenjeni stopili na pot prihodnosti. Še vedno nam botruje neresnica in uradno prikrojena besedila v knjigah in medijih. Dokler se slovenska psiha ne bo osvobodila travme, ki jo je med nami povzročila komunistična revolucija, z vsemi posledicami do danes, ne bomo mogli biti srečen narod. To moreče stanje opažajo tujci, potem ko nekaj časa živijo v Sloveniji in jo spoznavajo. Naloga, ki jo imamo danes in jutri, je torej velika.« ■

BOGOMIR ŠTEFANIČ

Na slovesnosti v Šentjoštu so bila podeljena Ehrlichova priznanja in medalje, namenjena »zaslužnim Slovenkam in Slovencem, ki s svojim delom, pogumom, vztrajnostjo, predanostjo in ljubeznijo ohranjajo spomin na težke čase slovenske polpretekle zgodovine in so nam v spodbudo, da to dediščino prenašamo naslednjim rodovom«. Prejemniki za leto 2017 so: posthumno dr. Božidar Fink, nekdanji vaški stražar in domobranec, ki po spletu okoliščin (bolezen) iz Vetrinja ni bil vrnjen v gotovo smrt v Slovenijo, svoje življenje pa je nato v Argentini posvetil služenju veri, narodu in domovini kot član številnih organizacij, organizator kulturnih prireditev, publicist, po osamosvojitvi Slovenije tudi diplomat (priznanje je prevzela njegova hči Bernarda Fink Inzko, ki je z bratom Markom sodelovala pri kulturnem programu spominske slovesnosti); dr. Edi Gobec, ustanovitelj in ravnatelj Slovenskega ameriškega raziskovalnega središča, ki ga bralci Družine poznajo kot rednega sodelavca iz ZDA in pisca odmevne monografije *Slovenski ameriški izumitelji in inovatorji*; argentinska rojaka Jožejka Debeljak Žakelj, najmlajša hči slovenskega literarnega kritika, prevajalca, urednika in pesnika dr. Tineta Debeljaka, in njen mož Jože Žakelj: Jožejka je bila med drugim učiteljica v sobotni slovenski šoli, Jože pa je opravljal diplomatske naloge in bil zastopnik za Slovence v provinci Tucuman; msgr. Janez Rihar, čigar duhovniško služenje je zaznamovano z veliko ljubeznijo in skrbjo za Slovence po svetu in v zamejstvu (med drugim je znova oživil Rafaelovo družbo in bil vrsto let njen voditelj).